

Oponentský posudek bakalářské práce Venduly Šantrůčkové
Typologie chyb při tlumočení z českého znakového jazyka do češtiny
(FF UK v Praze, Ústav českého jazyka a teorie komunikace,
obor Čeština v komunikaci neslyšících)

Bakalářská práce Venduly Šantrůčkové se věnuje problematice typologie chyb, kterých se při své práci dopouštějí tlumočníci českého znakového jazyka, a to především při tlumočení z českého znakového jazyka do mluvené češtiny.

Předložená práce o 60 stranách má přehlednou strukturu. Rozdělena je do dvou částí: teoretické části (s. 9-41) a empirického výzkumu (s. 42-60). Součástí práce jsou také dvě přílohy na DVD, jejichž obsah tvoří nahrávky projevů 6 tlumočnicků (Příloha č. 1) a navržená cvičení pro tlumočnický (Příloha č. 2).

Po úvodních pasážích sloužících k vymezení procesu simultánního tlumočení a k objasnění tlumočnických strategií tvoří jádro teoretické části práce kapitoly věnující se specifikům tlumočení pro neslyšící a přehledu chyb v simultánním tlumočení.

Přestože historie tlumočení pro neslyšící není ústředním tématem této práce, je škoda, že ve stejnojmenné kapitole autorka více nevyužila popsané informace ze zahraničních prací a nezpracovala, s větší oporou také o domácí zdroje, nástin historie tlumočení pro neslyšící (včetně podoby odborné přípravy a požadavků na tlumočnický u nás). To by vzhledem k tématu práce bylo jistě velmi zajímavé a přínosné. V této souvislosti bych diplomantku požádala, aby stručně uvedla získané poznatky o historii tlumočení neslyšícím z knihy Nancy Frishberg: *Interpreting: An Introduction*, kterou má uvedenu v Seznamu primární literatury.

Potřebné schopnosti tlumočnicků autorka podává přehledně a systematicky. Vychází při tom především z odborné literatury vztahující se k tlumočení mluvených jazyků, což je však vzhledem k autorčinu záměru popsat typologii chyb tlumočnicků českého znakového jazyka do mluvené češtiny opodstatněné. Tímto způsobem přistupuje i ke zpracování kapitol pojednávajících o chybách tlumočnicků. Na základě klasifikací významných zahraničních autorů (C. Falbová, D. Gile, H. Barik, B. Moser-Mercerová) a dvou diplomových prací (K. Němcová, M. Nejedlý) pojmenovává a kategorizuje chyby tlumočnicků mluveného jazyka, které především na základě vlastních zkušeností porovnává s tlumočnický ZJ. Je velká škoda, že se Vendule Šantrůčkové nepodařilo, jak píše, získat zahraniční odborné práce zabývající se touto problematikou. Byly by pro práci velkým přínosem (například kniha Marty M. Taylor: *Interpretation Skills: ASL to English*). Takto Vendula Šantrůčková v relevantních částech

práce zabývající se tlumočením pro neslyšící někdy argumentuje a předkládá závěry, které v práci nedokládá žádnými výzkumy, případně jinými zdroji, což působí nevyváženě. Například na straně 47 autorka píše: „*Dnes už neslyšící ve větší míře užívají znakový jazyk, a proto se starší tlumočníci se strukturální doslovností více potýkají.*“ Mohla by autorka vysvětlit z čeho vychází toto tvrzení?

V praktické části se autorka zaměřuje na vlastní výzkum formálních chyb tlumočnicků znakového jazyka při simultánním tlumočení z českého znakového jazyka do mluvené češtiny. Na začátku si stanovuje hypotézy, které vycházejí nejen z teoretických poznatků ve výše zmíněných kapitolách, ale také z autorčiných tlumočnických zkušeností a pozorování ostatních tlumočnicků.

Svou práci opřela o vzorek šesti tlumočnicků (různého pohlaví, věku a vzdělání). Natáčeny byly reálné tlumočnické situace z prostředí střední a vysoké školy. Autorka si kladla za cíl nejen potvrdit absenci/výskyt jednotlivých chyb, ale také popsat jejich četnost a výskyt u jednotlivých tlumočnicků (Tabulka I a II). Na základě vyhodnocení výzkumu pak diplomantka provádí vlastní kategorizaci zjištěných chyb a výzkum dále podrobněji analyzuje. V závěru autorka shledává, že typy chyb, které se objevují v tlumočení z českého znakového jazyka do češtiny, jsou takřka shodné s chybami, kterých se dopouštějí tlumočníci mluvených jazyků.

Velmi si cením, že tímto autorka svou práci neuzavírá. Poznatky teoretické části, ale především výsledky části empirické, využívá pro vytvoření DVD s názvem Cvičení pro tlumočnický (Příloha č. 2), které má tlumočnickům umožnit seznámit se s jednotlivými typy chyb, napomoci jim tyto chyby při tlumočení odhalovat a napravit. Domnívám se, že tímto Vendula Šantrůčková dokládá dobrou orientaci v problematice a že předložené teoretické informace dokázala vhodně využít i v praxi.

Poznámky a dotazy:

- Na straně 25 se autorka zamýšlí nad potřebnými jazykovými znalostmi tlumočnicka ZJ v případě tlumočení z mluveného do znakového jazyka. Prosím o vysvětlení, jakou úlohu autorka v tomto smyslu přisuzuje mluvním a orálním komponentům.
- Na straně 26 uvádí autorka názor Kellet Bidoli (2002) ...“*Obecně se ale považuje za formálnější ta podoba znakového jazyka, v níž se používá méně orálních komponentů a více mluvních komponentů.*“ Zajímalo by mne, zda v současnosti panuje stejný

názor také v České republice. Mohla by diplomantka uvést, o jaké zdroje svou odpověď opírá.

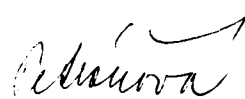
- Autorka se v teoretické části práce zamýšlí nad schopností využití nemanuálních prostředků a neverbálního chování. V této souvislosti na straně 31 píše: „*Neverbální složka se objevuje i v mluvených jazycích, slyšící lidé jí ale většinou nepřikládají velký význam. Přestože mnohdy nese přes 90% významu.*“ Zajímalo by mne, odkud autorka tuto informaci čerpá.
- Analýzou výzkumu autorka dochází k závěru, že jednou z tlumočnických chyb je tzv. doslovnost. Zajímalo by mne názor diplomantky, zda lexikální doslovnost nesouvisí také se slovní zásobou tlumočnicka a s jeho schopností pojmenovat jeden význam/myšlenku různými způsoby.

Po stránce jazykové a pravopisné není předkládaná práce bez výhrad. V textu se vyskytují drobné formulační nedostatky, pravopisné chyby, překlapy a chyby způsobené zřejmě počítačovými úpravami textu. Z textu je patrné, že se autorka snažila o pečlivost při uvádění zdrojů, přesto se občas dopouští nepřesností, resp. Seznam použité literatury není po formální stránce zcela konzistentní.

Závěr: Práce Venduly Šantrůčkové splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Návrh hodnocení: VELMI DOBŘE

30. ledna 2011

PhDr. Romana Petráňová, PhD.

Ústav českého jazyka a teorie komunikace